

MULLVAD

I plantskolor, hemträdgårdar och på golfbanor kan mullvadens jordhögar och underjordiska gångsystem ibland ställa till med mycket förtret, och det kan också vara direkt skadligt mot växande gröda. Däremot på mindre kultiverad mark såsom ängar, betesmarker och i skogen är mullvadens arbete med att bearbeta och genomlufta jorden värdefullt.

Skadebild

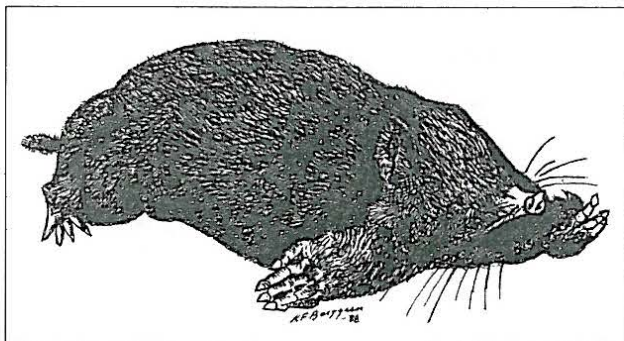
Under perioder av frost, snö eller mycket regn kan man se de nyuppgrävda jordhögarna. Om man lyfter på en hög syns ett hål, vilket leder ned till ett gångsystem.

Detta gångsystem kan vara över 100 m långt och sträcka sig kors och tvärs under marken. I lösare jord ligger gångarna på 10–20 cm's djup, i fastare på 20–40 cm. Kalla vintrar kan mullvaden i sitt sökande efter föda tvingas ända ner till 60 cm under markytan.

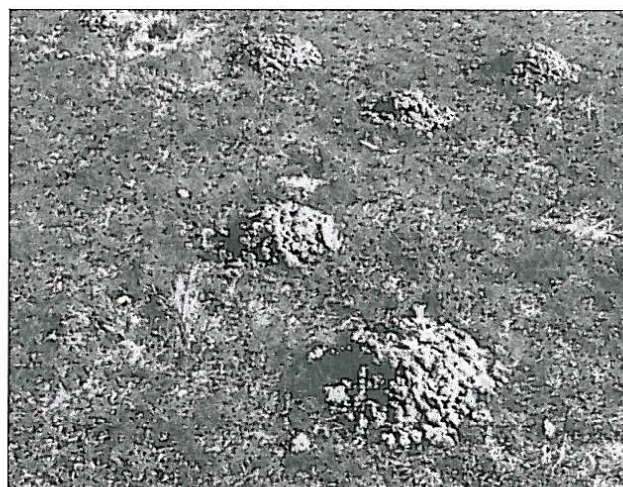
Till skillnad från vattensorken, som åstadkommer mindre och flackare högar bredvid sina gångar, lägger mullvaden stora kupolformade högar över sina. Det är också skillnad på utformningen av gångarna. Mullvadens är brett ovala medan vattensorkens är högt ovala.

Utseende

Mullvaden har en tjock cylindrisk kropp och små förkrympta ögon. Synförmågan är obetydlig men

Mullvadens framben är omvandlade till breda, bakåtvända "skovlar".

Mullvadshögar i gräsmatta.

dess lukt- och känselsinne, med vilket den spårar och gräver sig fram till sitt byte, är väl utvecklat. Benen är korta, varav frambenen är omvandlade till breda bakåtvända "skovlar", vilka avslutas med långa starka klor. Vikten varierar mellan 60–105 g.

Biologi

Mullvaden (*Talpa europea*) är ett rovdjur som hör till köttätarna. (Jfr Vattensork–Faktablad 89 T). Den förekommer talrikast i Skåne, men finns upp till norra Västergötland och Östergötland, men inte på Öland och Gotland.

Mullvaden är helt anpassad till ett underjordiskt liv. Den huvudsakliga födan består av daggmask, men även larver och fullbildade insekter finns på menyn.

Den äter mer än halva sin kroppsvikt dagligen. Den går inte i ide, men samlar ett ansenligt förråd av daggmask, som den bedövar genom att bita av huvudet och därefter stycka upp i mindre bitar. Ett sådant förråd kan väga över ett par kilo. Boet är väl ombonat och klätt med mossor, gräs, bladrestor o.d. och är placerat något under gångsystemet. Över boet ligger en lite större jordhög som skydd mot kyla. Mullvadens dygnsrytm är inte anpassad till

En jämförelse av de väsentligaste olikheterna mellan mullvad och vattensork

Mullvad (*Talpa europea*)

Pälsfärg:	Skiffergrå, svart, sammetsmjuk
Kroppslängd:	13–14 cm
Svanslängd:	2,5–3 cm
Kroppform:	Kilformig, med utdragen, spetsig nos som ett tryne.
Öron:	Inga ytteröron, bara hörselöppningar.
Mun:	Insektsätare, små skarpa bittänder, långa spetsiga hörntänder.
Födslar:	1 årlig födsel, 3–4 ungar per år.
Föda:	Köttätare: Insektslarver, maskar, sniglar m.m. Inga växter.
Grävteknik:	Med de breda frambenen.
Tunnlar:	Breda, ovala.

dag och natt, utan den arbetar hela dygnet med en paus var 4:de timme, då den vilar sig i boet. Hane och hona lever åtskilda. Det är bara under parningstiden som de lever tillsammans. Efter 30 dagar, i slutet av april till i början av maj, föder honan 3–4 nakna ungar. Ungefär fem veckor efter födseln lämnar ungarna boet.

Åtgärder

Något gift mot mullvad är inte godkänt i Sverige. I utlandet användes däremot giftpreparerade daggmaskar som läggs ned i mullvadsgångarna. Vad som återstår när det gäller bekämpning av mullvad begränsas därför till gasning, fällor eller att döda mullvaden på annat sätt.

Gaser: Det mest effektiva medlet för närvarande är avgaser från tvåtaktsmotor med extra tillsats av olja, t.ex. gräsklippare eller moped. Avgaserna ledes ned igenom ett hål till mullvadens tunnelsystem. Om mullvaden skall dö måste alla andra hål täppas till. Före en gasning måste gångarna kontrolleras så att de inte sträcker sig under bostadshus o.d. Obs! gaserna är livsfarliga t.ex. i hus med torpargrund.

Kalciumkarbid: Kalciumkarbid i små stycken kan också läggas ned i gångarna varpå det med hjälp av jordfuktigheten och temperaturen utvecklar acetylen, som driver bort mullvaden.

Fällor m.m.: I handeln finns en fälla, i form av ett rör med vipptörr, vilken läggs ned i mullvadsgången. När mullvaden går in i röret kan den inte komma ut igen p.g.a. vipptörren, varpå man tar upp fällan och dödar mullvaden. Dessa fällor

Vattensork (*Arvicola terrestris*)

Svartbrun, rödbrun, svart
12–18 cm
8–12 cm
Kort och tjock, med trubbig nos.
Ytteröron, knappast synliga utanför pälsen.
Gnagare, växtätare, gnagtänder, inga hörntänder.
3–4 födslar, ca 5 ungar per gång.
Växtätare: Särskilt rötter
Med gnagtänder och frambenen.
Höga, ovala.

måste undersökas dagligen. Man bör ha handskar på sig och gnida in fällan med jord innan den gräves ned, för att inte ge mullvaden människovittring. I välsorterade järnaffärer finns det dessutom mullvadssaxar och trådfällor.

För den som är modig, finns det ännu en metod. Den kräver emellertid tålamod! Metoden går ut på att man står beredd med en spade och bevakar en nyligen uppgrävd hög. När man ser att toppen på högen rör sig, slår man med all kraft (med spade) på högen. Med lite tur har man dödat mullvaden.

Litteratur

- Dahl, M. H. & Hejdorf, F. 1973. Den grønne bog. Köpenhamn.
- Hanström, B. 1968. Djurens värld, 11. Malmö
- Pape, H. 1964. Krankheit und Schädlinge der Zierpflanzen und ihre Bekämpfung. Berlin.
- Roder, W. et al. 1975, Landwirtschaftlicher Pflanzenschutz. Berlin.
- Tullgren, A. 1929. Kulturväxterna och djurvärlden. Stockholm.

Text: Birgitta von Freytag-Loringhoven
Konsulentavd/växtskydd
Box 44, 230 53 Alnarp
Tel: 040-41 50 00

Illustrationer: Stanislav Kalt (foto), Karl-Fredrik Berggren (teckning).

Februari 1989

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson
E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se
Hemsida: <http://www.slu.se/vaxtskyddtradgard>
Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 11 00
E-post: publikationstjanst@slu.se